

Martna Vallavalitsus

Martna valla eelarvestrateegia 2013-2016

 NetEkspert

Martna 2012

Sisukord

<i>Kokkuvõte</i>	3
<i>Definitsioonid ja lähtekohad</i>	3
<i>Eelarvestrateegia rakendamise taust</i>	5
Ülevaade Eesti majanduslikust arengust	5
Järgmiste aastate majandusprognosis	5
Valitsuspoliitika mõju omavalitsuste finantsvõimekusele.....	7
Valla majanduslik olukord.....	10
<i>Põhitegevuse finantsplaan</i>	11
Põhitegevuse tulud	11
Põhitegevuse kulud	14
<i>Investeeringud</i>	16
<i>Martna põhikooli soojustamine</i>	16
<i>Martna lasteaia renoveerimine</i>	17
<i>Finantseerimine</i>	18
Investeeringute rahastamine.....	18
Laenukohustused	19
Netovõlakoormus	20
Likviidsed varad.....	20
<i>Finantsdistsipliin</i>	21
<i>Tundlikkusanalüüs</i>	22

Kokkuvõte

Käesolev on Martna valla eelarvestrateegia seletuskiri.

Eelarvestrateegia on oma sisult kohaliku omavalitsuse finantsplaan järgneva neljaks aastaks (2013-2016). Eelarvestrateegia tervikpaketi moodustavad eelarvestrateegia finantsmudel (MS Excel'i formaadis), mis on tööle lisatud ja käesolev seletuskiri.

Käesolevas dokumendis on esmalt käsitletud eelarvestrateegia rakendamise tausta: seadusest tulenevad nõuded, mõisted ja definitsioonid, ülevaade Eesti majanduslikust arengust ja majandusprognosid; valitsuspoliitika mõju omavalitsuste finantsvõimekusele; Martna valla finantsmajanduslik olukord ja lähtekohad.

Järgnevalt, põhitegevuse finantsplaanis osas, on vaatluse alla võetud valla tulude ja kulude kujunemine eelarvestrateegia rakendamise perioodil. Aastaks 2013 on tulude mahuks ennustatud 864 tuhat eurot ning põhitegevuse kuludeks 855 tuhat eurot. Põhitegevustulem (tulude ja kulude vahe eelarveperioodil) on baasstsenaariumi kohaselt mõõdukalt positiivne kogu eelarvestrateegia prognoosiperioodi vältel.

Investeeringute peatükis on välja toodud olulisemad väljaminekud põhivara soetusteks ja parendusteks: investeeringute sisu, eeldatav maksumus, rahastamise allikad ja elluviimise aeg. Kavandatud investeeringute kogumaht eelarvestrateegia perioodil on circa 280 tuhat eurot. Seejuures on oluline silmas pidada, et planeeritud ettevõtmised on sõltuvad [valla suhtes] välistest rahastamisvõimalustest, eelkõige riiklikest toetustest (allikad: EAS, KIK jt), mille saamise tõenäosus tänase info põhjal algab 50 protsendist.

Suuremad kavatsetavad ettevõtmised on Martna küla välisvalgustuse korrastamine, Martna põhikooli soojustamine ja Martna lasteaia renoveerimine.

Uute laenukohustuste võtmist baasstsenaariumis ette nähtud ei ole, kuid need ei ole ka põhimõtteliselt välistatud, kui on täidetud teatud tingimused (vt peatükk Laenukohustused).

Eelarvestrateegia põhiperspektiiv põhineb nn baasstsenaariumil, mis on tulude ja kulude ennustus tänase informatsiooni järgi. Lisaks sellele on töös välja toodud kaks riskistsenaariumi, mis toovad esile finantsmajanduslikud alternatiivid "juhul-kui" põhimõttel. Esimene riskistsenaarium näitab, kui suurt mõju valla finantsmajanduslikule olukorrale avaldab elanike (maksumaksjate) sissetulekute muutus (mis põhineb ametlikul ennustusel kogu Eesti elanikkonna palgatulude kasvu osas); teine riskistsenaarium toob välja, et maksumaksjate arvu kõigest 2% muutus võib tasakaalust välja viia valla rahalise likviidsuse (vt peatükk Tundlikkusanalüüs).

Definitsioonid ja lähtekohad

Kohaliku omavalitsuse eelarvestrateegia koostamise vajadus tuleneb vastutusest maksumaksja ees. **Eelarvestrateegia** on kohaliku omavalitsuse üksuse arengukavast tulenev finantsplaan nelja eelseisva eelarveaasta kohta, mis näitab kuidas on omavahel seotud eesmärgid ja ressursid ning kuidas on tagatud stabiilsus ja jätkusuutlikkus pikemaajalises finantsvaates.

Seaduse tasandil on sätestatud, et KOV eelarvestrateegia peab sisaldama majanduskeskkonna analüüsi ja prognoosi, hõlmama vähemalt nelja järgnevat aastat ning andma ülevaade põhilistest finantsplaanis segmentidest: tuludest, kuludest, investeeringutest ning kohustusest.

Eelarvestrateegias kasutatavate põhimõistete definitsioonid on järgnevad:

eelarve – eelarveaasta põhitegevuse tulude, põhitegevuse kulude, investeerimistegevuse, finantseerimistegevuse ja likviidsete varade muutuse plaan koos täiendavate nõuete, volituste ja informatsiooniga, mis on aluseks kohaliku omavalitsuse üksuse vastava aasta tegevuste finantseerimisele;

sissetulekud – põhitegevuse tulud, materiaalse ja immateriaalse põhivara, osaluste ja muude aktsiate või osade müügitulu, põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine, finantstulud ja tagasilaekuvad laenud;

väljaminekud – põhitegevuse kulud, põhivara, osaluste ja muude aktsiate või osade soetus, põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine, finantskulud ja laenude andmine ning muude vastavate kohustuste täitmine;

investeering – põhivara soetus ja sellega kaasnev käibemaksukulu seoses objekti ehitamise või renoveerimisega või vara soetamisega;

kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksus – kohaliku omavalitsuse üksus ja temast sõltuv üksus;

sõltuv üksus – raamatupidamise seaduse mõistes kohaliku omavalitsuse üksuse otsese või kaudse valitseva mõju all olev üksus, kes on saanud kohaliku omavalitsuse üksuselt, riigilt, muult avalik-õiguslikult juriidiliselt isikult või eelnimetatud isikute valitseva mõju all olevatelt üksustelt üle poole tuludest või kes on saanud toetust ja renditulu kohaliku omavalitsuse üksustelt ja nende valitseva mõju all olevatelt üksustelt rohkem kui 10% vastava aasta põhitegevuse tuludest.

Märkusena: Martna vallal sõltuvaid üksusi ei ole.

netovõlakoorumus – võlakohustuste ja likviidsete varade kogusumma vahe;

omafinantseerimisvõimekus – valemina: põhitegevuse tulud miinus põhitegevuse kulud jagatud põhitegevuse tuludega.

Martna valla eelarvestrateegia on koostatud **eelarvemudeli** alusel. Eelarvemudel on Rahandusministeeriumi poolt ette antud töövahend. See on MS Exceli programmis üles ehitatud integreeritud eelarvestrateegia ning iga-aastase eelarve koostamise ja seiramise süsteem.

Eelarvestrateegia (kohaliku omavalitsuse finantsplaan) on koostatud **kassapõhiselt**.

Eelarvemudeli tabelites on kõik kulud (nagu ka muud väljaminekud ja sissetulekud) kajastatud KOV-i kui üksuse kohta konsolideeritult. Seejuures on KOV-i asutuste vahelised tehingud elimineeritud - eelarve põhitabelis on selleks vajaduse korral kasutatud lisaridu, milles elimineerimisele kuuluvad tehingud on kajastatud vastupidise märgiga.

Eelarvestrateegia järgmise nelja aasta kavandamisel (2013-2016) on kajastatud **prognoosi baasina** võrreldaval kujul vastavad näitajad eelneva ja jooksva aasta kohta (2011-2012).

Jooksva aasta andmete kajastamisel on tuginetud jooksva aasta eelarvele, mida on vajaduse korral korrigeeritud muudatustega, mis strateegia koostamise hetkel on teada või suure tõenäosusega ilmnevad.

Eelarvestrateegia numbrilised prognoosid on esitatud **jooksevhindades**.

Eelarvestrateegia rakendamise taust

Ülevaade Eesti majanduslikust arengust

Möödunud aastal (2011) oli majanduskasv Eestis 7,6% (allikas: Rahandusministeerium). Enim mõjutas sisemajanduse kogutoodangu suurenemist töötlev tööstus, mille toodang kasvas 38%. Ekspordiks läks ligi 70% töötleva tööstuse toodangust. Eesti suuremad kaubanduspartnerid ekspordi osas on endiselt Rootsi, Soome, Venemaa ja Läti. Enim kasvas elektroonikatööstuse, elektriseadmete, metallitoodete ning masinate ja seadmete tootmine ja eksport. Majandusarengut kiirendas samuti elavnemine ehitussektoris eeskätt välisrahastusega infrastruktuuri objektide ehitamisega ja rekonstrueerimisega seonduvalt. Suure panuse majanduskasvu andis ka turismisektor. Eesti majutusettevõtetes peatus 2011. aastal 2,7 miljonit inimest, mis on 13% enam kui 2010. aastal.

2011. aastal jätkus ettevõtlussektori müügitulu, tootlikkuse ja kasumi kasv. Ettevõtlussektori kogukasum oli koguni 40% suurem kui 2010. aastal. Ettevõtete kaupade ja teenuste müük suurenes aastaga 18%. Sisemajanduse nõudlus kasvas 2011. aastal 11%. Ettevõtted investeerisid 2011. aastal poole rohkem kui 2010. aastal, kuid esimest korda oli otseinvesteeringute sissevool Eestisse väiksem kui otseinvesteeringute väljavool Eestist.

2011. aastal kasvas sisetarbimine. Jaekaubandusettevõtete jaemüük suurenes eelmisel aastal püsihindades 4%. Panuse sellesse andis tulu saavate inimeste ja nende sissetulekute kasv. Maksu- ja tolliameti andmetel kasvas 2011. aastal tulu deklareerinud inimeste arv 2010. aastaga võrreldes 3,8 tuhande võrra (sh viimases kvartalis 7-8 tuhande inimese võrra). Eestis tulu deklareerinud inimeste keskmine sissetulek kasvas aastaga 5,1% võrra, so veidi enam kui elukalliduse 5%-line kasv. 2011. aasta III kvartalil kasvas üle pika aja esmakordselt ka reaalpalk.

Järgmiste aastate majandusprognosis

Euroopa Komisjon alandas mais maailmamajanduse 2012. aasta kasvuprognosis 4,3%-lt 3,3%-le ning ennustas euroalale 0,3% langust. 2013. aastaks prognoosib Euroopa Komisjon euroala majanduskasvuks 1%.

Euroopa Komisjoni hinnangul on Euroopa Keskpanka laenuprogrammid suutnud ära hoida võimaliku uue krediidikriisi ja aidanud vahendada laenuraha reaalmajandusse, mis peaks majanduskasvu toetama (praktilis pole see siiski veel kinnitust leidnud). Kuigi euroala riikides toimuv võlakriis 2012. aasta alguses mõnevõrra leevenes, on Eesti Panga arvates Euroopa finantssektor endiselt haavatav.

Eestil on väga avatud majandus, mistõttu mõjutavad väliskeskkonna muutused siinseid arengusuundumusi olulisel määral. Kõige enam sõltub Eesti majandusareng Euroopa suuremate majanduste, eeskätt Saksamaa ja meie põhiliste ekspordipartnerite väljavaadetest. Euroopa Komisjoni kevadprognoosis ennustatakse 2012. aastal Saksamaa majanduskasvuks 0,8% ja 2013. aastal 1,7%, Rootsile vastavalt 0,3% ja 2,1% ning Soomele 0,8% ja 1,6%.

2012. aasta algus on kinnitanud ka Eesti majanduse jahtumist. 2012. aasta I kvartalis suurenes sisemajanduse kogutoodang eelmise aasta sama perioodiga võrreldes 3,9%. Üle poole kasvust andis ehituses ja kaubanduses loodud lisandväärtuse kasv. Ehitismahud

kasvasid I kvartalis Eestis 29%, kuid tööstustoodang vähenes 1,8%, sh märtsis 6%. Suurem langus oli elektroonikatööstuse, metalltoodete tootmise ja energeetika osas. Kuigi üle 70% töötleva tööstuse toodangust läks ekspordiks, on ekspordi kiire kasvuperiood möödas.

Tööstustoodang ja selle eksport on liiga aeglaselt liikunud kõrgemat lisandväärtust andva tootmise suunas, endiselt domineerib suhteliselt lihtne ja odav toodang, mis baseerub madalatel kuludel. Riskidest on jätkuvalt suuremad tööjõu väljavool ja kvalifitseeritud tööjõu nappus ning üldine hinnatõus. Majandusanalüütikud prognoosivad investeringute vähenemist seoses Euroopa Liidu eelarveperioodi lõppemisega 2013. aastal. Erasektori osa investeerimistegevuses jääb lähiperioodil tagasihoidlikuks seoses negatiivsete suundumustega Euroopa majanduses. Pidev hinnatõus ja kvalifitseeritud tööjõu nappus suurendab palgasurvet. Käesoleva aasta I kvartalis kasvasid palgad Eestis 6,9% ning tarbijahinnad 4,4%.

Eesti Panga prognoosi kohaselt suureneb 2012. aastal sisemajanduse kogutoodang töötaja kohta püsihindades 0,7%, tööhõive Eestis residendist tootmisüksustes 1,2% ja palgafond töötaja kohta 3,7%. Eratarbimise kasvuks püsihindades prognoositakse 2,3% ja valitsussektori tarbimise kasvuks 3,4%. Eesti Panga viimane majandusprognoos arvestab 2012. aastal Eestis 1,9%-lise majanduskasvuga. Rahandusministeerium prognoosib käesolevaks aastaks 1,7%-list majanduskasvu, Eesti Konjunktuuriinstituut aga 2,5%.

Rahandusministeeriumi 2012. aasta kevadprognoosi kohaselt on Eesti majanduse väljavaated järgmised:

Tabel 1. Eesti majandusarengu prognoos (allikas: Rahandusministeerium, 03.04.2012)

Majandusnäitaja	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
SKP püsihindades (mld €)	11,2	12	12,2	12,6	13	13,5	14
SKP jooksevhindades (mld €)	14,3	16	16,7	17,7	18,8	20	21,2
SKP nominaalkasv (%)	3,4	11,7	4,4	6,2	6,2	6,4	6,3
SKP reaalkasv (%)	2,3	7,6	1,7	3	3,4	3,5	3,5
Tarbijahinnaindeks (%)	3	5	3,3	3	2,7	2,7	2,7
Tööhõive (tuhat inimest)	570,9	609,1	613,1	619,5	623,2	625,7	628,2
Tööhõive muutus (%)	-4,2	6,7	0,7	1	0,6	0,4	0,4
Tööpuuduse määr (%)	16,9	12,5	11,5	9,6	8,7	8,3	8,2
Keskmine brutokuupalk (€)	792	835	867	910	958	1 011	1 071
Keskmise brutopalga kasv (%)	1,1	5,4	3,8	5,0	5,3	5,5	6,0
Reaalpalga muutus (%)	-1,8	0,4	0,5	1,9	2,5	2,7	3,2
Kaupade ja teenuste eksport (%)	21,7	24,9	1,0	5,4	6,3	6,7	6,7
Eratarbimise muutus püsihindades (%)	-1,9	4,4	2,2	3,5	3,8	4,7	4,2
Valitsussektori tarbimise muutus (%)	-2,1	1,6	1,0	1,0	0,1	0,1	0,1
Jooksevkonto (% SKPst)	3,5	3,2	1	0	-1	-2,3	-3,5
Eelarve tasakaal (% SKPst)	0,1	1	-2,6	-1	-0,6	-0,4	0,5

Rahandusministeeriumi prognoosist lähtudes võib 2012. aastal palgasaajate maksustatav brutotulu kasvada kokku ligi 4,5% ja 2012. aastal 6%. Vaatamata majanduse elavnemisele ületab Eesti SKP oodatavalt alles 2015. aastal 2007. aasta taseme.

Käesoleva eelarvestrateegia finantsmudelil on põhitegevuse tulude ja kulude prognoosimisel kasutatud järgmisi majandusnäitajaid (indekseid): tarbijahinnaindeks (THI), tööhõive ja selle muutus, keskmine brutokuupalk ja selle muutus.

Valitsuspoliitika mõju omavalitsuste finantsvõimekusele

Kohalike omavalitsuste, sh Martna valla areng sõltub olulisel määral muutustest Eesti üldises majanduskeskkonnas ning riigi kesktasandil tehtavatest fiskaalpoliitilistest otsustustest, mis puudutavad omavalitsuste tulu- ja kulubaasi.

Viimastel aastatel on tähendatav tendents, kus riigi kesktasand ühepoolset, omavalitsuste ja omavalitsusliitude arvamusel kohati arvestamata, muudab omavalitsuste rahastamise põhimõtteid ning omavalitsuste tulubaasi reguleerivad riiklikke õigusakte. Kärbitud on nii kohalike omavalitsusüksuste tulubaasi kui ka pandud omavalitsustele uusi kohustusi ilma nende täitmiseks täiendavaid vahendeid eraldamata. On tähelepanuväärne, et 2012. aastal on Eestis vaid 39 omavalitsusüksust 226-st, kes suudavad end majandada ilma riigieelarve tasandusfondist saadava toetuseta, ülejäänud sõltuvad olulisel määral riigi toetusest.

Tulubaasi väheldasest kasvust tingituna ei ole omavalitsused olnud võimelised suurendama avalike teenuste osutamiseks kulutusi samas proportsioonis hindade kasvuga, mis kahtlemata avaldab kaudselt mõju pakutavate teenuste kvaliteedile. Riigi õigusaktidest tulenevad muudatused on kaasa toonud kohalike omavalitsuste poolt sisseostetavate teenuste, kaupade, energiakandjate ning teiste sisendite ning seeläbi ka igapäevaste majandamiskulude olulise kasvu. Nii on kohalike omavalitsuste kulud kasvanud seoses käibemaksumäära ja aktsiiside tõstmisega, töötuskindlustusmakse määra tõstmisega jms. Pidev hinnatõus on suurendanud nii elanike kui ka kohalike omavalitsuste kui lõpptarbivate jooksvaid kulusid

Muutusi riigieelarve ja kohalike omavalitsuste tulubaasis näitlikustab järgmine tabel (allikas: Rahandusministeerium).

Tabel 2. Kohalike omavalitsuste ja riigieelarve tulud ja kulud aastatel 2008–2011

Tulud/kulud	2008	2009	2010	2011	Muutus 2011/2008	
	täitmine	täitmine	täitmine	täitmine	€	%
Kohalikud omavalitsused						
Tulud kokku	1 454 167	1 291 779	1 270 092	1 323 568	-130 599	-9,0
sh maksutulud kokku	794 233	691 798	650 235	695 515	-98 718	-12,4
sh tulumaks	734 176	634 097	584 697	618 539	-115 636	-15,8
maamaks	48 260	48 249	51 307	51 467	3 207	6,6
kaupade ja teenuste müük	140 445	139 129	139 104	144 026	3 582	2,6
toetused	469 997	417 434	431 780	441 033	-28 963	-6,2
muud tulud	49 493	43 441	48 973	42 988	-6 505	-13,1
Tulud ilma toetusteta	984 170	874 345	838 312	882 534	-101 636	-10,3
Kulud kokku	1 517 635	1 358 431	1 249 379	1 296 277	-221 357	-14,6
Riigieelarve						
Tulud kokku	5 423 247	5 476 278	5 610 188	5 889 621	466 374	8,6
Tulud ilma toetusteta	4 948 735	4 645 406	4 463 738	4 758 880	-189 855	-3,8
Kulud kokku	5 713 002	5 581 740	5 602 488	6 164 619	451 617	7,9

Ülaltoodud tabelis on näha, et võrreldes 2008. aastaga on kohalike omavalitsuste tulud vähenenud 9%, sh maksutulud 12,4%. See on tunduvalt enam kui riigieelarve tulud vähenemine.

2011. aasta valitsuskoalitsioonileppes lubati omavalitsuste iseseisva tulubaasi, regionaalse tasakaalustatuse ja kohaliku demokraatia suurendamise eesmärgil viia omavalitsuste pikaajaline planeerimine riigi eelarvestrateegiasse. Üldise suundumusena pidi tänaste väikeste kohalike maksutulude, suure osatähtsusega riigitoetuste ja kohalike maksude asemel oluliselt suurenema omavalitsuste roll oma maksutulu kujundamisel. Paraku ei kajastatud kohalike omavalitsuste pikaajalise planeerimise aluseid ei 2011. aastal ega 2012. aastal heakskiidetud riigi eelarvestrateegias.

Kuigi eelarvevõimaluste tekkimisel lubatakse üle vaadata kohalike omavalitsuste tulubaasi kujunemise alused, võttes arvesse nende koond-defitsiiti, ei ole hetkel riigi eelarvestrateegias kavandatud kohalikele omavalitsusüksustele tulumaksu ega tasandusfondi suurendamist.

Kuna omavalitsuste tulubaasi kujunemise aluste läbivaatamine ning omavalitsusüksuse tulumaksu ja tasandusfondi suurendamine on eeltoodu kohaselt sõltuvusse seatud valitsussektori koondnäitajatest, väärib märkimist tõsiasi, et hoolimata keerulistest aegadest on Eesti omavalitsusüksused olnud oma finantstegevuses vägagi alalhoidvad. Nii näiteks lõppes keerulistele oludele vaatamata kohalike omavalitsuste 2010. eelarveaasta ülejäägiga, kus tulusid kogunes 27,2 miljonit eurot (426 miljonit krooni) rohkem kui tehti kulutusi. Kohalike omavalitsuste võlatase langes aastaga 3%. Samal ajal oli keskvalitsuse eelarve puudujääk 92,4 miljonit eurot (1,4 miljardit krooni).

2011. aastal kogusid kohalikud omavalitsuse tulused 16,9 miljonit eurot rohkem kui tehti kulutusi ning üldine võlatase jäi aastatagusega võrreldes samale tasemele. Keskvalitsuse kulutused ületasid 2011. aastal juba neljandat aastat järjest taas tulused, kuigi defitsiiti jäadi vaid 0,7 miljoni euroga. Samas suurenes keskvalitsuse laenude maht 5%, (võlakirjade maht küll vähenes 4%, samas lõviosa keskvalitsuse võlast (83%) moodustavad just laenud).

Tuginedes Rahandusministeeriumi poolt avaldatud 2012. aasta kevadprognoosile võib väita, et taoline suundumus jätkub ka eelolevatel aastatel.

26. aprillil 2012 Vabariigi Valitsuse poolt heakskiidetud riigi eelarvestrateegias esitatud prognoosi kohaselt kasvavad kohalike omavalitsusüksuste tulud ja kulud vaadeldaval perioodil järgmiselt:

Tabel 3. Kohalike omavalitsuste tulud aastatel 2010–2016 (milj eurot)

Kohalikud omavalitsused	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Tulud kokku	1270	1324	1357	1418	1441	1473	1531
kasv eelmise aastaga %-des	x	4,3	2,5	4,5	1,6	2,2	3,9
tulumaks	585	619	652	707	751	798	852
tasandusfond	70	72	72	73	72	72	72
Kulud kokku	1249	1295	1390	1449	1478	1509	1566
Tarbijahinnaindeks (%)	3	5	3,3	3	2,7	2,7	2,7

Riigi eelarvestrateegias esitatud prognoosi kohaselt kasvavad kohalike omavalitsuste tulud vaadeldaval perioodil 1,6% kuni 4,5% aastas, seega isegi vähem kui on THI kasv. Kiirem on kasv vaid tulumaksu osas. Tulumaksueraldised omavalitsustele kasvavad vaid tööhõive ja keskmise palga suurenemise tulemusena.

Maamaksuseaduse muutmise tulemusena kaotatakse alates 1. jaanuarist 2013 maamaks kodualuselt maalt tiheasustusega alal kuni 1500 m² ja hajaasustusega piirkonnas kuni 2 ha ulatuses. Käesoleva ajani ei ole seadusandlikult reglementeeritud, mis määral ja kuidas kompenseeritakse kohalikele omavalitsustel maamaksu vähenemine. Kuigi riigi eelarvestrateegias aastateks 2013-2016 lubatakse kodualuse maa maksuvabastuse kompenseerimise eesmärgil kohalikele omavalitsustele eraldatava tulumaksu määra tõsta 2013. aastal 0,17 ja 2014. aastal 0,03 protsendipunkti võrra, siis lõplik selgus hetkel veel puudub (ka käesolevas eelarvestrateegias ei ole selle võimalusega arvestatud).

Valitsuskomisjoni ja omavalitsusliitude koostöökogu delegatsiooni kohtumisel esitas Vabariigi Valitsus ettepaneku alandada üleriigilise tähtsusega maardlate kaevandamisõiguse tasust eraldi kohalikele omavalitsustele 50%-lt 20%-le.

Riigi eelarvestrateegias lubatakse kohalike omavalitsuste tulubaasi suurendamise eesmärgil tõsta kohalike teede hoiu rahastamise osakaalu üldises teehoiu rahastamises. Täpsem rahastus lepitakse siiski kokku iga-aastase riigieelarve koostamise protsessis.

Kõik see muudab kohalikele omavalitsustele järjest raskemaks pikaajaliste ja usaldusväärsete finantsprognooside tegemise.

Valla majanduslik olukord

Martna vallas elas 2011. aasta 31. detsembri seisuga 905 inimest. Valla pindala on 269 km², millest 24% on haritavat maad, 28% metsamaad ja 26% looduslikku heinamaad. Valla territooriumil asub 34 küla.

Vallavalitsuse poolt hallatavad asutused on Martna põhikool, Martna lasteaed, Martna raamatukogu ja Rõude raamatukogu.

Martna vallal sõltuvaid üksusi ei ole (KOV üksuse finantsjuhtimise seaduse mõistes).

Martna valla 2011. aasta eelarve täideti tulude poolelt summas 899 tuhat eurot, finantsinvesteeringud olid 13 tuhat eurot ning põhitegevuse kulud 858 tuhat eurot. Võrdluseks, valla 2010. aasta eelarve täideti tulude poolelt summas 811 tuhat eurot, finantsinvesteeringud olid –23 tuhat eurot ning põhitegevuse kulud 776 tuhat eurot.

2011. aastal laekus valla eelarvesse 351 tuhat eurot üksikisiku tulumaksu, mis oli 28 tuhande euro võrra rohkem kui 2010. aastal. Maamaksu laekus 58 000 eurot. Kaupade ja teenuste müügi maht (peamiselt elamu- ja kommunaalasutuste majandustegevusest) 2011. aastal oli 130 tuhat eurot. Sihtotstarbelisi eraldisi laekus valla eelarvesse 82 tuhat eurot, sh teede remondiks 37 tuhat eurot ning projektide toetuseks 39 tuhat eurot.

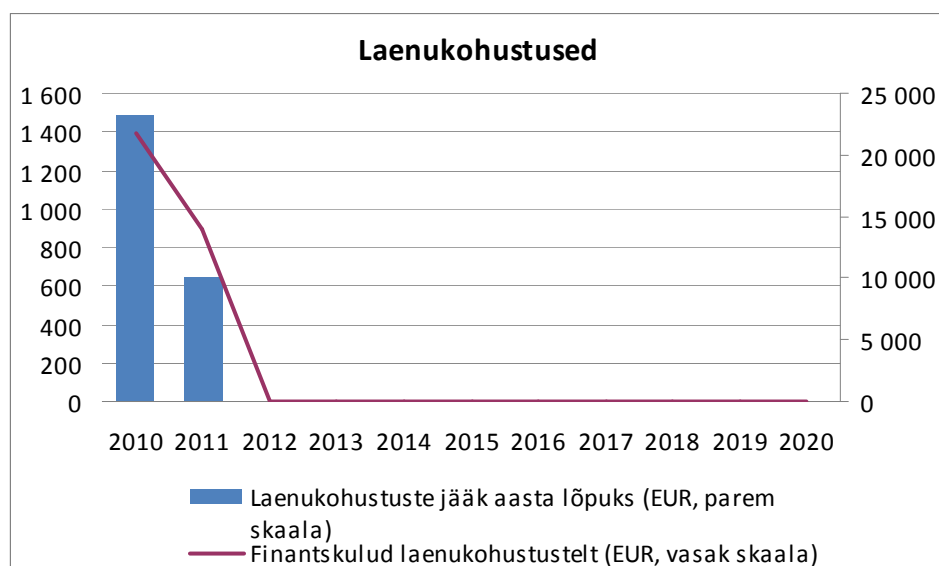
Riigieelarve tasandusfondi laekumine 2011. aastal oli 271 tuhat eurot, millest hariduskulude ja koolilõuna katteks kulus 126 tuhat eurot.

2011. aasta suurimaks investeeringuks oli lasteaia remont euronõuetele vastavaks.

Laenukohustuste jääk seisuga 31. detsember 2011 oli 8 tuhat eurot. Laenukohustused vähenevad 2012. aasta lõpuks nullini (vt joonis 1).

Vallavalituse 2012. aasta eelarve põhitegevuse tulude suuruseks on kavandatud 824 tuhat eurot; põhitegevuse kulude maht on 870 tuhat eurot. Seega on eelarvesse planeeritud negatiivne põhitegevuse tuleml, mis kaetakse 2011. aasta likviidsete varade jäägiga (53 608 eurot).

Joonis 1. Laenukohustused

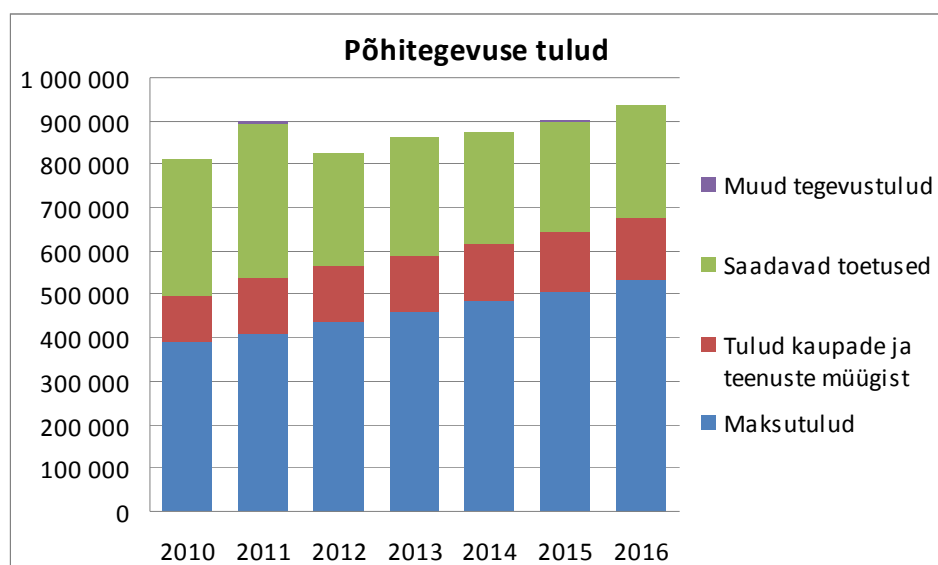
Põhitegevuse finantsplaan

Põhitegevuse tulud

Martna valla põhitegevuse tulud koosnevad mitmesugustest maksutuludest, saadavatest toetustest tegevuskulude katteks, kaupade ja teenuste müügitulust ning muudest tegevustuludest. Valla põhitegevuse tuludest suurima osa moodustavad maksutulud, millest omakorda enamik laekub eraldistena riiklikest maksudest (füüsilise isiku tulumaks ja maamaks); tähtsuse järgmisel kohal on mitmesugused toetused.

Põhitegevuse tulude struktuurist annab ülevaate järgnev joonis.

Joonis 2. Põhitegevuse tulud (eurodes)

Põhitegevuse tulude detailsem liigendus ja projektsioonid on välja toodud eelarvestrateegia mudeli töölehel “Eelarve detailne”.

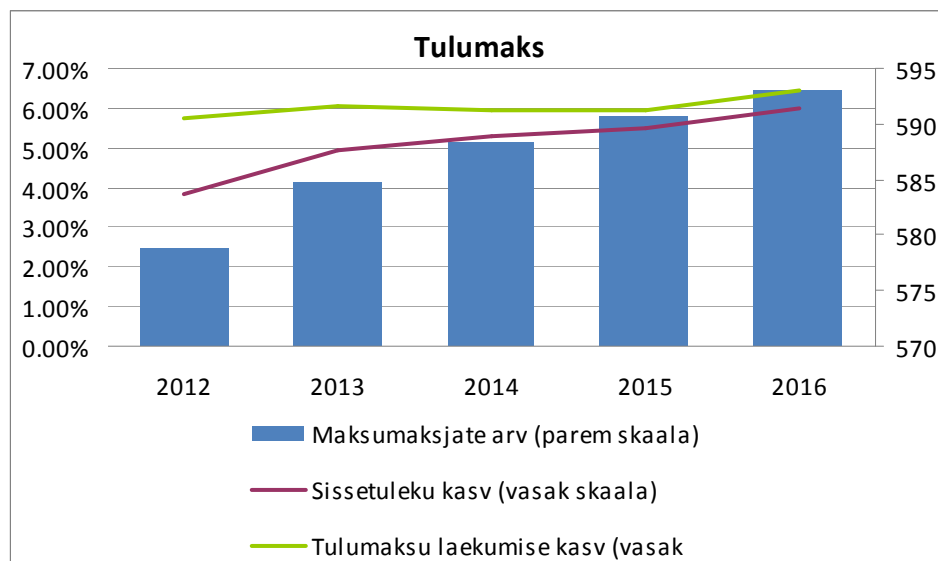
Üksikisiku tulumaks

Eelarvestrateegia mudel sisaldab üksikisiku tulumaksu planeerimiseks eraldi töölehte “Tulumaks”.

Eelnevate perioodide näitajate sisestamisel on lähtutud Rahandusministeeriumi andmetest tulumaksu laekumise kohta.

Tulumaksu laekumise ennustus põhineb kolme eelduse prognoosimisel – maksumaksjate arvu oodatav muutus, sissetulekute kasv, tulumaksu laekumise ja sissetulekute suhe. Tulumaksu laekumise prognoosist annab pildi alljärgnev graafik.

Joonis 3. Tulumaks (tuh eurodes)

Tulumaksu laekumise ennustamisel on abiks võetud abiparameeter – tulumaksu keskmine suurus ühe elaniku kohta (tulumaksu laekumine jagatud elanike arvuga). Planeeritava aasta tulumaksu laekumine on arvutatud järgmise valemi alusel

$$\text{Maksumaksjate arv} * \text{Tulumaks elaniku kohta} * (1 + \text{Sissetulekute kasv \%})$$

Kusjuures “Sissetulekute kasv %” on ametlikult prognoositud makronäitaja (allikas: Rahandusministeerium).

Tulumaksu laekumise prognoosi ning arvutuste detailsema sisu avab eelarvestrateegia mudeli tööleht “Tulumaks”.

Tasandusfond ja toetusfond

Tasandusfondi prognoosimisel on lähtutud eelarvestrateegia koostamise aasta (2012) riigieelarvega kinnitatud tasandusfondi arvutamise mudelist. Seega jooksva aastal tasandusfondist KOV-ile eraldatav summa peab võrduma mudelist arvutuslikult tuleneva summaga.

Tasandusfondi prognoosimiseks on eelarvestrateegia mudelis tööleht “Tasandusfond”. Tabel on üles ehitatud 2011. aastal kehtiva tasandusfondi arvutamise mudeli järgi. Kuivõrd tasandusfondi mudelit iga-aastaselt korrigeeritakse, siis eelnevate aastate tegelikke tasandusfondi eraldisi selles tabelis ei kajastata.

Tasandusfondi laekumiste prognoos ajavahemikuks 2013 – 2016 on suurusjärgus 80 – 90 tuhat eurot aastas.

Eelarvestrateegia töölehel „Tasandusfond“ asub ka toetusfondi prognoosimise tabel. Toetusfondi laekumiste prognoos eelarvestrateegia perioodiks (2013-2016) on 114 tuhat eurot aastas.

Maamaks

Maamaksu prognoosimiseks on eelarvestrateegia mudelis eraldi tööleht „Maamaks“.

Maamaksu laekumine 2012. aastal on eelarve kohaselt ligi 68 000 eurot.

Aastast 2013 hakkab kehtima koduomanikke maamaksust vabastav maamaksuseaduse muutmise seadus. Sellest johtuvalt on prognoositud maamaksu laekumise vähenemist ca 2700 euro võrra. Järgnevate aastate maamaksu laekumiseks on kavandatud ca 65 tuhat eurot aastas. Detailsem info maamaksu prognoosi arvutuskäigu kohta on kättesaadav vallavalitsuses.

Muud tulud

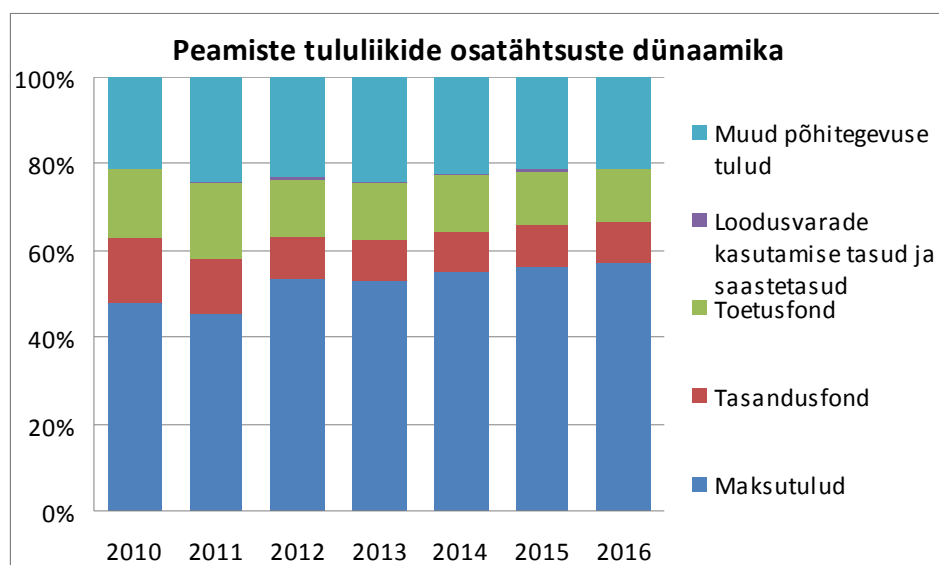
Muud põhitegevuse tulud on prognoositud eelarvestrateegia mudeli põhitabelis (“Eelarve detailne”). Prognooside koostamisel on lähtutud järgmistest põhimõtetest:

- kohalikud maksud, loodusvarade kasutusõiguse tasud ja muud reguleeritud iseloomuga laekumised (riigilõivud, saastetasud) võrduvad kõikidel prognoositavatel aastatel jooksvaks aastaks oodatavate laekumistega;
- laekumised majandustegevusest ja mitmesuguste kaupade ja teenuste müügist (v.a riigilõivud) muutuvad prognoositavatel aastatel tarbijahinnaindeksi võrra;
- üldjuhul saadavate toetuste laekumist ei prognoosita (siin ei mõelda tasandusfondi, mida on käsitletud eespool), va kui selliste laekumiste tõenäosus on kõrge;
- sellised saadavad toetused, mille laekumine on läbi aastate regulaarse iseloomuga, nagu riigieelarveline tehoiutoetus ja koolipiima toetus, jäävad prognoositavatel aastatel jooksva aasta tasemele (või järgneva aasta tasemele, kui eelarvestrateegia koostamise hetkeks on piisavalt usaldusväärset informatsiooni järgmise aasta toetuste kohta);
- trahvide laekumist ei prognoosita.

Toetuste hulgas on mitmed laekumised ühekordse iseloomuga ehk projektipõhised. Sellest lähtuvalt on neid ka prognoositud. Toetuse laekumisega ja vastavalt toetusest tehtavate kuludega on arvestatud ainult juhul, kui on piisavalt suure kindlusega teada, et antud projekt realiseerub.

Põhitegevuse tulude suhtelist struktuuri ja dünaamikat iseloomustab täiendavalt alljärgnev graafik.

Joonis 4. Tulude dünaamika

Põhitegevuse kulud

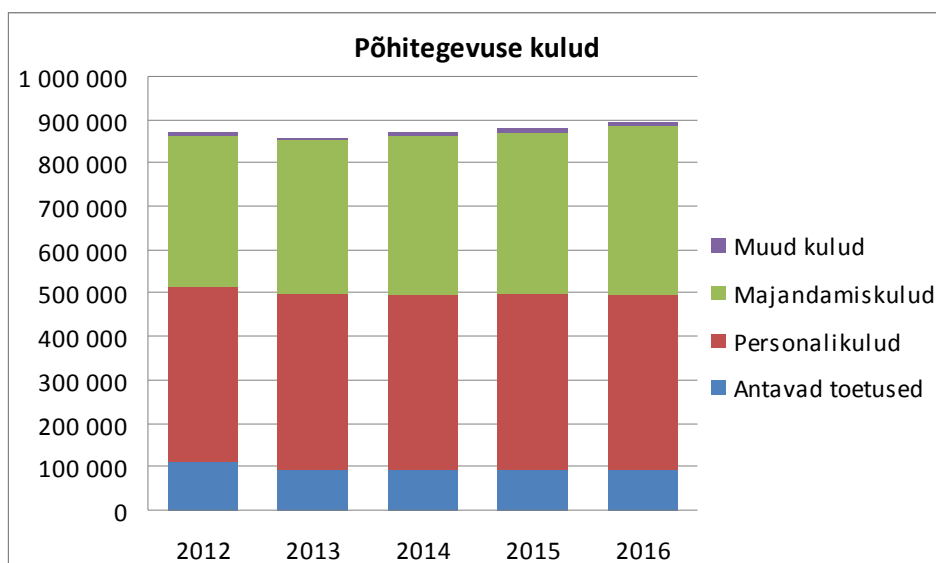
Põhitegevuse kulud on prognoositud eelarvestrateegia mudeli põhitabelis (“Eelarve detailne”), seejuures on lähtunud järgmisest põhimõtetest:

- antavad toetused jäävad prognoositavatel aastatel samaks järgnevas aastaks planeeritavate summadega võrreldes;
- personalikulud jäävad prognoositavatel aastatel samaks järgnevas aastaks planeeritavate summadega võrreldes;
- majandamiskulud muutuvad prognoositavatel aastatel tarbijahinnaindeksi võrra järgnevas aastaks planeeritavate summadega võrreldes;
- reservfond moodustab 1% sama aasta põhitegevuse tulude prognoositavast mahust;
- muud kulud muutuvad prognoositavatel aastatel tarbijahinnaindeksi võrra järgnevas aastaks planeeritavate summadega võrreldes.

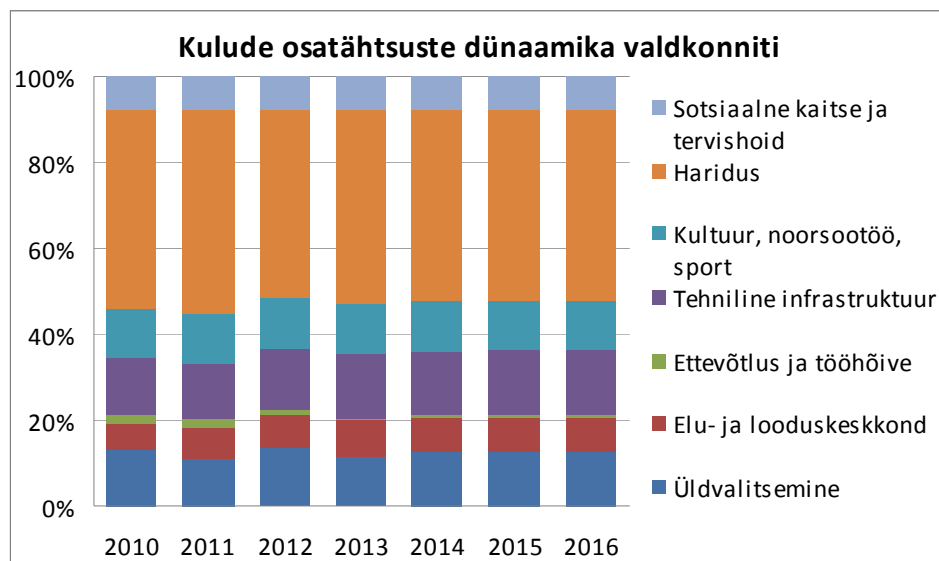
Põhitegevuse kulude liigendus meetmepõhiselt on eelarvestrateegia mudelis esitatud tegevusalade kaupa, mille nimetused on vastavuses riigile esitatavas eelarve täitmise aruandes kasutatava kulude tegevusalapõhise liigendusega. Iga tegevusala on täiendavalt jagatud neljaks kululiigiks – antavad toetused, personalikulud, majandamiskulud, muud kulud.

Põhitegevuse kulude struktuuri ja dünaamikat iseloomustavad järgnevad graafikud.

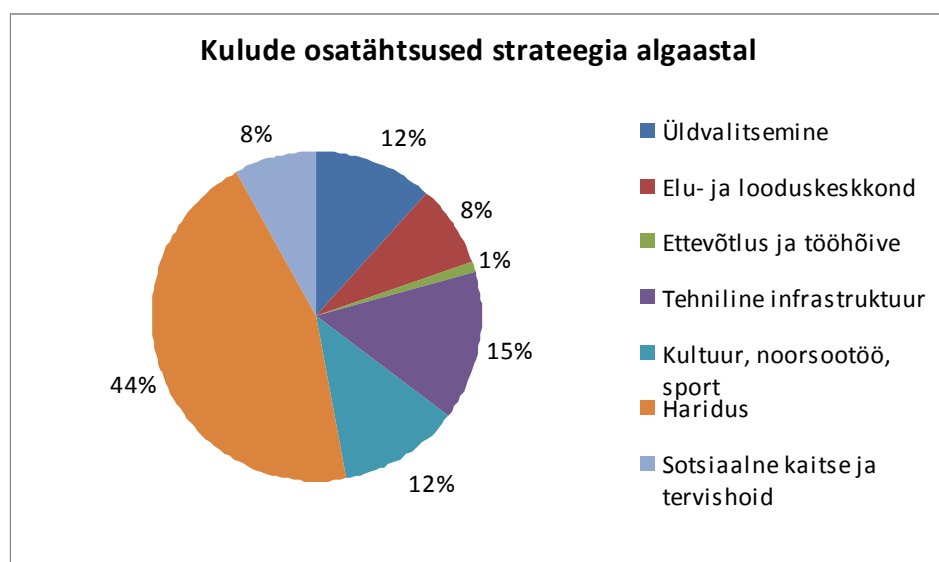
Joonis 5. Põhitegevuse kulude eelarve (2012) ja prognoos (eurodes)

Joonis 6. Kulude osatähtsuse dünaamika valdkonniti

Joonis 7. Kulude osatähtsused strateegia algusaastal (2013)

Põhitegevuse tulem

Järgnevas tabelis on välja toodud põhitegevuse tulude, kulude ning põhitegevustulemi eelarveline suurus (2012. aasta osas) ning prognoos (2013-2016).

Tabel 4. Põhitegevustulem vastu võetud eelarve (2012) ja prognoosi kohaselt (eurodes)

	2012 oodatav	2013 kava	2014 kava	2015 kava	2016 kava
Põhitegevuse tulud kokku	824 902	864 025	876 012	901 259	935 557
Põhitegevuse kulud kokku	870 191	855 171	872 747	882 483	892 989
Põhitegevustulem	-45 289	8 854	3 265	18 776	42 569

Tabelist selgub, et aastaks 2012 on Martna valla eelarves arvestatud negatiivse põhitegevuse tulemiga (so baasstsenaariumi kohaselt), mis tasakaalustatakse eelmise perioodi (2011) likviidsete varade jäägiga.

Järgnevate aastate (2013-2016) osas on põhitegevustulem prognooside kohaselt mõõdukalt positiivne.

Investeeringud

Kavandatavaid investeeringuid ja nende rahastamist kajastab eelarvestrateegia mudeli tööleht "Investeeringud". Selles tabelis on välja toodud kõik põhivara soetused (koos kaasneva käibemaksukuluga) ning need on lingitud mudeli põhitabelisse ("Eelarve detailne").

Investeeringute tabelis on automaatselt välja arvatud ka kõikide investeeringute koond – põhivara hangete kogumaht ning liigiti finantseerimisallikate kogumahud aastate lõikes.

Järgnevalt on selgitatud kavandatavate investeeringute sisu.

Martna küla välisvalgustus.

Aastal 2012 vahetati osaliselt välja Martna küla välisvalgustid ja elektriakaablid maksumusega 3224 eurot. Aastaks 2013 on plaanis välja vahetada ülejäänud valgustid ja kaablid maksumusega ca 3200 eurot. Rahastamisallikas: eeldatav toetus majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumilt teede ja tänavate remondiks.

Martna põhikooli soojustamine

Martna põhikool on ehitatud 1970. aastal 150-le õpilasele. Praegu on koolis 50 õpilast. Järgnevatel aastatel pole õpilaste arvu muutust ette näha. Kitsalt majanduslikus vaates ei ole otstarbekas kooli pidada, kuid arvestades et lähimad koolid Paliveres, Kullamaal, Haapsalus ja Lihulas asuvad umbes 20 km kaugusel, kaob kooli kadumisel piirkonna atraktiivsus noore pere jaoks. On loomulik, et lastega pered soovivad reeglina saata lapsi õppima kodulähedasse kooli.

Energiaaudit kooli kohta tehti 2011. aastal ning sealt on näha soojakulude võimaliku kokkuhoiu lahendused.

Käesoleval, 2012. aastal on kavas soojustada koolimaja trepikodade seinad 176 m² ulatuses, maksumusega 1600 eurot, mis kaetakse valla omavahendite arvelt. Selle tulemusel kaob seintele tekkiva hallituse põhjus.

Eeldusel, et valda toetab KIK või EAS, on järgnevalt plaanis soojustada koolihoone seinad 300 m² ulatuses (siit on välja arvatud aknad ja ukSED), hinnangulise maksumusega 3000 eurot. Valla omaosalus jääb tõenäoliselt 10-20% piiresse. Investeeringu tulemuseks on soojusenergia kokkuhoid kuni 17% ehk ligi 4000 eurot aastas. Antud investeering on planeeritud 2014. aastasse.

Vastava toetuse saamisel (KIK, EAS) võetakse ette ka koolihoone katuse remont ja soojustamine 668 m² ulatuses, hinnangulise maksumusega kuni 80 000 eurot (omaosalus 10-20%). Selle tulemuseks on soojusenergia täiendav kokkuhoid ca 6% ehk 1300 eurot aastas. Antud investeering on planeeritud 2015. aastasse.

Martna lasteaia renoveerimine

Martna lasteaed ehitati 1988. aastal. Ehitus koosneb viiest korpusest, millest kahes asuvad rühmaruumid, lisaks köögiblokk, raamatukogu ja päevakeskus. Päevakeskuse osa renoveeriti 2010. aastal (vahetati aknad, põrandad, elektrijuhtmed ja valgustid; soojustati välissein ja paigaldati ventilatsioon). Järgnevalt on vallavalitsuse eesmärgiks samalaadselt renoveerida ka ülejäänud lasteaia hoone. Kui võtta aluseks sarnased tööde mahud ja hinnad, mis olid päevakeskuse osa renoveerimisel, siis ühe korpuse renoveerimine maksaks ca 45 000 eurot. Seega koguinvesteering oleks 80-90 tuhat eurot. Esialgne ajakava: 2015 või 2016. aasta. Investeeringu tulemusena väheneksid soojakaod ja hoone ülalpidamiskulud kuni 17%. Praegu kulub maja kütmisele ca 12 200 eurot aastas.

Lisaks on plaani võetud lasteaia katuse vahetus ja soojustamine koos tuulekastide ja vihmaveesüsteemide paigaldusega (eeldatavasti aastal 2015). Tööde maht on ca 1220 m², investeeringu kogumaksumuseks on hinnatud kuni 100 000 eurot. Investeeringu tulemus: vähenevad soojakaod ja ülalpidamiskulud kuni 6 %, tagatakse hoone säilimine. Antud investeering tehakse eeldusel, et vald saab toetust KIK'ilt või EAS'ilt, omaosalusega 10-20%.

Oluline on mainida, et riiklike toetuste saamise tõenäosus ülalkirjeldatud investeeringute kaasrahastamiseks on tänase hinnangu järgi 50+ protsenti. Ebaselged on näiteks KIK'i hoiakud siin välja toodud projektide rahastamise suhtes.

Kui toetust ei saada, hoiab vald hooned ja rajatised korras omavahendite abil - nii hästi kui võimalik.

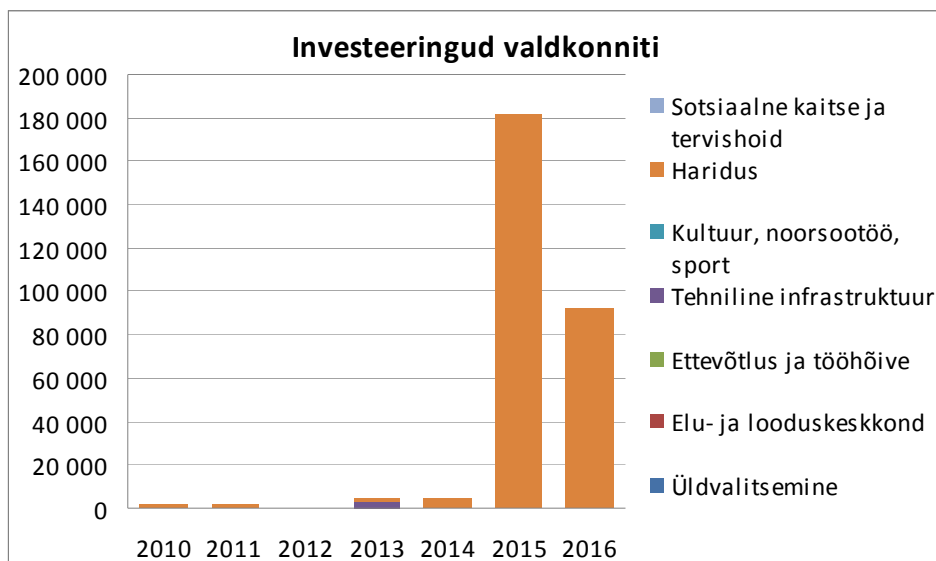
Järgnevasse tabelisse on koondatud kavandatavate investeeringute mahud ning eeldatavad rahastamisallikad.

Tabel 5. Investeeringud ja nende rahastamine

	2012	2013	2014	2015	2016
INVESTEERINGUD KOKKU	1 782	5 006	4 782	181 782	91 782
Finantseerimine kokku	1 782	5 006	4 782	181 782	91 782
Euroopa Liidult ja muudelt mitteresidentidelt	0	0	0	0	0
Riigilt ja riigi valitseva mõju all olevatelt isikutelt	1 782	5 006	1 782	161 982	82 311
Võlakohustuste võtmine	0	0	0	0	0
Omavahendid	0	0	3 000	19 800	9 471
Teistelt isikutelt	0	0	0	0	0

Planeeritud investeeringud koonduvad suures osas aastatele 2015-2016. Järgnev graafik iseloomustab investeeringute mahtu valdkonniti.

Joonis 8. Investeeringute jaotus valdkonniti (eurodes)

Finantseerimine

Investeeringute rahastamine

Põhivarasse tehtavate investeeringute rahastamist on käsitletud eelmise peatükis.

Eelarvestrateegia mudelis on investeeringute finantseerimine kajastatud töölehel “Investeeringud” ning sealt on vastavad summad automaatselt lingitud mudeli põhilehele “Eelarve detailne”.

Investeeringute rahastusallikad jagunevad saadud sihtfinantseerimisteks, kaasatud laenudeks ja muudeks võõrvahenditeks ning omavahenditeks. Seejuures sihtfinantseeringud on mudelis jagatud kolme rühma: a) Euroopa Liidult ja muudelt mitteresidentidelt; b) riigilt ja riigi valitseva mõju all olevatelt isikutelt; c) teistelt isikutelt.

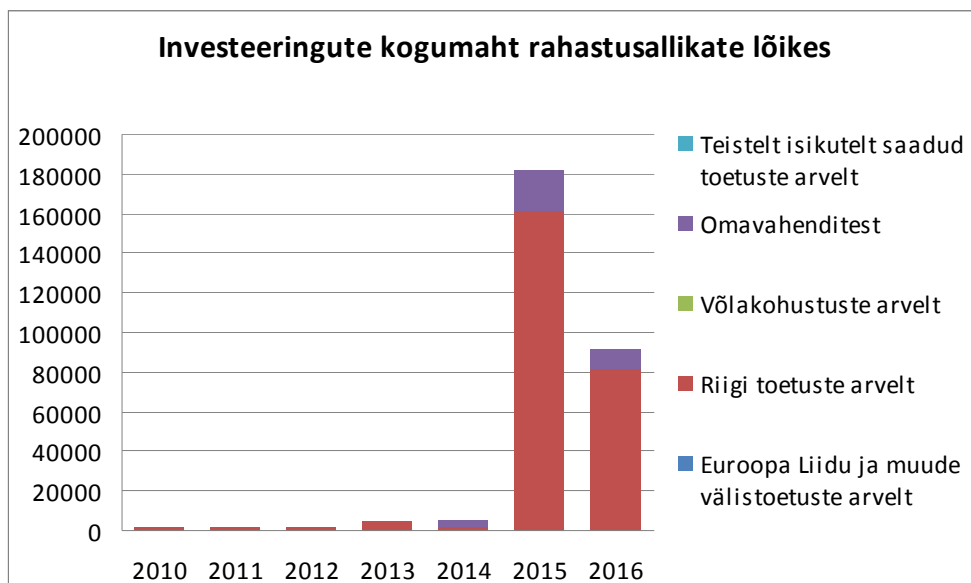
Investeeringute rahastamiseks kasutatavate omavahendite suurus on mudelis arvatud automaatselt – tabelis näidatud põhivara soetuste ja muude finantseerimisallikate vahena.

Töölehe “Investeeringud” koondosast on võlakohustustega finantseeritav investeeringute osa automaatselt üle kantud mudeli põhitabeli “Eelarve detailne” finantseerimistegevuse blokki. Investeeringute rahastamiseks võetavad laenud, intressikulud ja põhiosa tagasimaksud on arvesse võetud töölehel “Kohustused”.

Martna vald laenude võtmist ette näinud ei ole (so baasstsenaariumi järgi).

Järgnev graafik iseloomustab investeeringute kogumahtu rahastusallikate lõikes.

Joonis 9. Investeeringute kogumaht rahastamisallikate lõikes (eurodes)

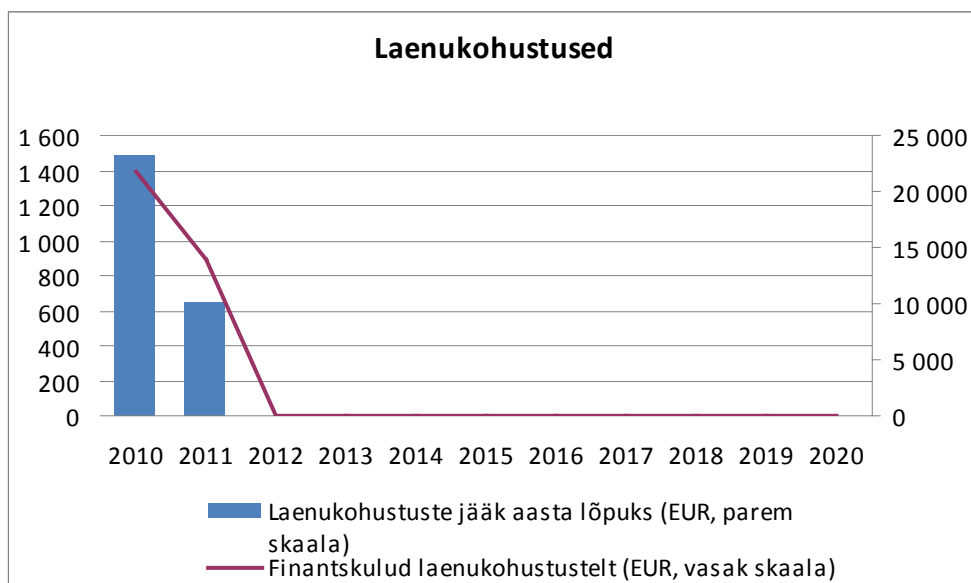

Laenukohustused

Eelarvestrateegia mudeli töölehel “Kohustused” on kajastatud mitmesugused laenukohustused (kap liisingud, pangalaenu), näidates ära kohustuse tingliku nimetuse, kogusumma, kasutuselevõtu aasta, intressimäär ning aastate lõikes tagasimakstava põhiosa, tasutavad intressid ning kohustuse jäägi. Antud tabelis kohustuste jääkide ridadel olevad valemid eeldavad, et laen võetakse kasutusele ühe kalendriaasta jooksul. Kohustuste tabelis on kajastatud ka varasematel aastatel võetud laenu või kap liisingud, mille teenindamine eelarvestrateegia perioodil veel jätkub. Kohustuste tabelist kohustuste põhiosade ja intresside tasumise summad on linkide abil üle kantud eelarvemudeli põhitabelisse.

Eelarvestrateegia koostamise aastal (2012) on Martna vallal teenindada kaks laenukohustust: 2006. aastal võetud laenu summas 63 154 eurot ning kap liising summas 11 951 eurot. Mõlemad laenu tagastatakse 2012. aasta lõpuks. Uute laenukohustuste võtmist eelarvestrateegia baasstsenaarium ette ei näe.

Joonis 10. Laenukohustused (eurodes)

Eelarvestrateegia baasstsenaarium ei ole ette näinud uute laenukohustuste võtmist, kuid need ei ole ka põhimõtteliselt välistatud. Laenukohustuste võtmist (nt projektide omaosaluse katmiseks) võib kaaluda juhul kui: 1) laen on üheselt seotud mõne eelarvestrateegias ette nähtud investeerimisprojektiga (st ei ole mõeldud jooksvate kulude katteks); 2) laenu teenindamiseks on selle tagasimakseperioodil olemas allikad (planeeritult positiivne tegevustulem).

Netovõlakoormus

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsdistsipliini hinnatakse eelkõige järgmise kahe näitaja alusel: põhitegevuse tulem (mis on käsitletud peatükis “Põhitegevuse tulem”) ja netovõlakoormus.

Perioodi netovõlakoormus arvutatakse antud perioodi (aasta) võlakohustuste saldo ja likviidsete varade kogusumma vahena.

Lisaks tuuakse välja netovõlakoormuse määr ja –ülemmäär.

$\text{Netovõlakoormuse määr} = \text{Netovõlakoormus} / \text{Põhitegevuse tulud} * 100\%$

Netovõlakoormuse ülemmäär - vastavalt seadusele võib netovõlakoormus aruandeaasta lõpul ulatuda lõppenud aruandeaasta põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kuuekordse vaheni, kuid ei tohi ületada sama aruandeaasta põhitegevuse tulude kogusummat. Seejuures kui põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kuuekordne vahe on väiksem kui 60% vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest, võib netovõlakoormus ulatuda kuni 60 protsendini vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest.

Eelarvestrateegia finantsmudelis on netovõlakoormus, netovõlakoormuse määr ja netovõlakoormuse ülemmäär kajastatud töölehel “Finantsdistsipliin”.

Seoses sellega et Martna vald uute kohustuste võtmist ette näinud ei ole, kujuneb netovõlakoormuse määraks 0%. Netovõlakoormuse ülemmäär on kõigil eelarvestrateegia aastatel 60%, näiteks aastal 2012 on antud näitaja absoluutväärtuseks ca 500 000 eurot.

Likviidsed varad

Kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise seaduse tähenduses peetakse likviidseteks varadeks raha ja pangakontodel olevaid vahendeid, rahaturu- ja intressifondide aktsiaid ja osakuid ning soetatud võlakirju.

Likviidsete varade käsitus (rahavooanalüüs) on eelarvestrateegia mudelis ära toodud töölehel “Likviidne vara”.

Tabel 6. Rahavooanalüüs

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
LIKVIIDSETE VARADE MUUTUS	0	-53 608	8 854	265	-1 024	33 098
Muutus sularahas ja hoiustes	0	-53 608	8 854	265	-1 024	33 098
Muutus rahaturu- ja intressifondide aktsiates ja osakutes						
Muutus soetatud võlakirjades						
LIKVIIDSETE VARADE JÄÄK AASTA LÕPUKS	53 608	0	8 854	9 118	8 094	41 192

Sularaha ja hoiused	53 608	0	8 854	9 118	8 094	41 192
Rahaturu- ja intressifondide aktsiad ja osakud	0	0	0	0	0	0
Soetatud võlakirjad	0	0	0	0	0	0

Finantsdistsipliin

Tabelisse 7 (vt allpool) on koondatud kohaliku omavalitsuse finantsdistsipliini iseloomustavad finantsnäitajad. Eelarvestrateegia mudelis asub vastav andmestik töölehel “Finantsdistsipliin”.

Tabel 7. Finantsdistsipliini iseloomustavad näitajad

KOV	2012	2013	2014	2015	2016
Põhitegevuse tulud	824 902	864 025	876 012	901 259	935 557
* Kaupade ja teenuste müük	126 700	130 417	133 892	137 462	141 127
* Maksutulud	439 475	459 244	482 613	507 328	535 725
* Saadud toetused	256 472	272 109	257 251	254 214	256 450
* Muud tegevustulud	2 255	2 255	2 255	2 255	2 255
Põhitegevuse kulud	-870 191	-855 171	-872 747	-882 483	-892 989
* Tööjõu- ja majandamiskulud	-753 962	-760 615	-769 409	-778 872	-789 012
* Antud toetused	-109 088	-93 793	-93 793	-93 793	-93 793
* Muud tegevuskulud	-7 141	-764	-9 545	-9 818	-10 183
Põhitegevustulem	-45 289	8 854	3 265	18 776	42 569
Investeeringustegevus	1 782	0	-3 000	-19 800	-9 471
Eelarvetulem	-43 507	8 854	265	-1 024	33 098
Finantseerimistegevus	-10 101	0	0	0	0
Võetud laenud	0	0	0	0	0
Laenude tagasimaksed	-10 101	0	0	0	0
Arvelduskrediit	0	0	0	0	0
Muutus likviidsetes varades	-53 608	8 854	265	-1 024	33 098
Muutus nõuetes ja muudes kohustustes	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus	0	0	0	0	0
Võlakohustused	0	0	0	0	0
Likviidne vara	-0	8 854	9 118	8 094	41 192
Netovõlakoormuse määr	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Netovõlakoormuse ülemmäär	494 941	518 415	525 607	540 755	561 334
Netovõlakoormuse ülemmäär	60%	60%	60%	60%	60%

Muud näitajad

Põhivara amortisatsioon

Omafinantseerimisvõimekus	0.95	1.01	1.00	1.02	1.05
Põhitegevuse tulude muutus	-3.7%	4.7%	1.4%	2.9%	3.8%
Põhitegevuse kulude muutus	0.6%	-1.7%	2.1%	1.1%	1.2%

Tundlikkusanalüüs

Tundlikkusanalüüsi eesmärk on testida eelarvestrateegia baasstsenaariumi aluseks olevate sisendandmete hälbimisel nende hälvete mõju KOV-i finantspositsioonile, sealhulgas KOV-i võimekusele täita finantsdistsipliini tagamise meetmeid.

Kuigi ka baasstsenaarium (vt Tabel 8 allpool) on koostatud konservatiivsuse printsiibist lähtuvalt, võivad siiski teatud tõenäosusega ilmneda sündmused, mis kas parandavad või halvendavad KOV-i finantspositsiooni baasstsenaariumiga võrreldes.

Näiteid riskidest, millel võib olla oluline mõju KOV-i finantsolukorrale:

- rahvastiku vananemisest tulenev maksutulude vähenemine ja surve kuludele;
- prognoositust halvemaks kujunev majanduse olukord;
- ootamatuid kulusid kaasa toovad loodusõnnetused;
- võimetus leida piisavalt soodsaid ressursse investeeringute rahastamiseks.

Tabel 8. Baasstsenaarium

BAASSTSENAARIUM	2012	2013	2014	2015	2016
Arvestusüksuse põhitegevuse tulud	824 902	864 025	876 012	901 259	935 557
<i>sh KOV põhitegevuse tulud</i>	<i>824 902</i>	<i>864 025</i>	<i>876 012</i>	<i>901 259</i>	<i>935 557</i>
Arvestusüksuse põhitegevuse kulud	-870 191	-855 171	-872 747	-882 483	-892 989
<i>sh KOV põhitegevuse kulud</i>	<i>-870 191</i>	<i>-855 171</i>	<i>-872 747</i>	<i>-882 483</i>	<i>-892 989</i>
Arvestusüksuse investeerimistegevus	1 782	0	-3 000	-19 800	-9 471
<i>sh KOV investeerimistegevus</i>	<i>1 782</i>	<i>0</i>	<i>-3 000</i>	<i>-19 800</i>	<i>-9 471</i>
Arvestusüksuse põhitegevuse tulem	-45 289	8 854	3 265	18 776	42 569
KOV põhitegevuse tulem	-45 289	8 854	3 265	18 776	42 569
Arvestusüksuse eelarvetulem	-43 507	8 854	265	-1 024	33 098
KOV eelarvetulem	-43 507	8 854	265	-1 024	33 098
Arvestusüksuse võlakohustused	0	0	0	0	0
<i>sh KOV võlakohustused</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Arvestusüksuse likviidne vara	-0	8 854	9 118	8 094	41 192
<i>sh KOV likviidne vara</i>	<i>-0</i>	<i>8 854</i>	<i>9 118</i>	<i>8 094</i>	<i>41 192</i>
Arvestusüksuse netovõlakoorumuse määr	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Arvestusüksuse netovõlakoorumuse ülemmäär	60.0%	60.0%	60.0%	60.0%	60.0%
KOV netovõlakoorumuse määr	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
KOV netovõlakoorumuse ülemmäär	60.0%	60.0%	60.0%	60.0%	60.0%

Esimene riskistsenaarium

Martna valla tulubaasi domineeriv allikas on mitmesugused maksutulud, sh üksikisiku tulumaks. Eelarvestrateegia mudelis on tulumaksu laekumise üheks mõjutajaks ametlik prognoos elanikkonna sissetulekute (palga) kasvu osas. Järgnev riskistsenaarium iseloomustab olukorda, kus prognoositud sissetulekute kasvumäär on vähendatud 10% võrra.

Tabel 9. Riskistsenaarium 1 – tulumaksu alalaekumine

RISKISTSENAARIUM 1	2012	2013	2014	2015	2016
Arvestusüksuse põhitegevuse tulud	824 902	861 238	871 142	894 780	927 521
<i>sh KOV põhitegevuse tulud</i>	<i>824 902</i>	<i>861 238</i>	<i>871 142</i>	<i>894 780</i>	<i>927 521</i>
Arvestusüksuse põhitegevuse kulud	-870 191	-855 171	-872 698	-882 418	-892 908
<i>sh KOV põhitegevuse kulud</i>	<i>-870 191</i>	<i>-855 171</i>	<i>-872 698</i>	<i>-882 418</i>	<i>-892 908</i>
Arvestusüksuse investeerimistegevus	1 782	0	-3 000	-19 800	-9 471
<i>sh KOV investeerimistegevus</i>	<i>1 782</i>	<i>0</i>	<i>-3 000</i>	<i>-19 800</i>	<i>-9 471</i>
Arvestusüksuse põhitegevuse tulem	-45 289	6 066	-1 557	12 362	34 613
KOV põhitegevuse tulem	-45 289	6 066	-1 557	12 362	34 613
Arvestusüksuse eelarvetulem	-43 507	6 066	-4 557	-7 438	25 142
KOV eelarvetulem	-43 507	6 066	-4 557	-7 438	25 142
Arvestusüksuse võlakohustused	0	0	0	0	0
<i>sh KOV võlakohustused</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Arvestusüksuse likviidne vara	-0	6 066	1 510	-5 929	19 213
<i>sh KOV likviidne vara</i>	<i>-0</i>	<i>6 066</i>	<i>1 510</i>	<i>-5 929</i>	<i>19 213</i>
Arvestusüksuse netovõlakoormuse määr	0.0%	0.0%	0.0%	0.7%	0.0%
Arvestusüksuse netovõlakoormuse ülemmäär	60.0%	60.0%	60.0%	60.0%	60.0%
KOV netovõlakoormuse määr	0.0%	0.0%	0.0%	0.7%	0.0%
KOV netovõlakoormuse ülemmäär	60.0%	60.0%	60.0%	60.0%	60.0%

Ülaltoodud tabelist ilmneb, et tulumaksu oodatust tagasihoidlikum laekumine tooks kaasa riski, et teatud perioodil (vt aasta 2015) muutub likviidsete varade saldo negatiivseks. See aga tähendaks, et tekib vajadus täiendada rahastamise või kulukärbete järele.

Eelarvestrateegia finantsmudeliga eksperimenteerides selgus, et kriitiline (ehk nõ “lubatav”) elanikkonna sissetulekute vähenemise määr (võrreldes ametlikult ennustatuga) on 8-9% kandis (*ceteris paribus*), st kuni sellise piirini püsib likviidsete varade saldo veel positiivseksena.

Teine riskistsenaarium vaatleb, kui suur on maksumaksjate arvu mõju valla finantsperspektiivile. Analüüsist selgub, et maksumaksjate arvu kõigest 2% vähenemine tooks kaasa negatiivse likviidsete varade saldo ning sellest johtuvalt vajaduse täiendavaks finantseerimiseks või kulukärbeteks. Allpool toodud tabelis on kujutatud riskistsenaarium 2, mille puhul maksumaksjate arv 2013. aastal ja sealt edasi oleks mingil põhjusel 2% väiksem.

Tabel 10. Riskistsenaarium 2 – vähem maksumaksjaid

RISKISTSENAARIUM 2	2012	2013	2014	2015	2016
Arvestusüksuse põhitegevuse tulud	824 902	856 146	871 089	898 100	933 536
<i>sh KOV põhitegevuse tulud</i>	<i>824 902</i>	<i>856 146</i>	<i>871 089</i>	<i>898 100</i>	<i>933 536</i>
Arvestusüksuse põhitegevuse kulud	-870 191	-855 171	-872 698	-882 451	-892 968
<i>sh KOV põhitegevuse kulud</i>	<i>-870 191</i>	<i>-855 171</i>	<i>-872 698</i>	<i>-882 451</i>	<i>-892 968</i>
Arvestusüksuse investeerimistegevus	1 782	0	-3 000	-19 800	-9 471
<i>sh KOV investeerimistegevus</i>	<i>1 782</i>	<i>0</i>	<i>-3 000</i>	<i>-19 800</i>	<i>-9 471</i>
Arvestusüksuse põhitegevuse tulem	-45 289	974	-1 609	15 648	40 567
KOV põhitegevuse tulem	-45 289	974	-1 609	15 648	40 567
Arvestusüksuse eelarvetulem	-43 507	974	-4 609	-4 152	31 096
KOV eelarvetulem	-43 507	974	-4 609	-4 152	31 096
Arvestusüksuse võlakohustused	0	0	0	0	0
<i>sh KOV võlakohustused</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Arvestusüksuse likviidne vara	-0	974	-3 635	-7 787	23 310
<i>sh KOV likviidne vara</i>	<i>-0</i>	<i>974</i>	<i>-3 635</i>	<i>-7 787</i>	<i>23 310</i>
Arvestusüksuse netovõlakoormuse määr	0.0%	0.0%	0.4%	0.9%	0.0%
Arvestusüksuse netovõlakoormuse ülemäär	60.0%	60.0%	60.0%	60.0%	60.0%
KOV netovõlakoormuse määr	0.0%	0.0%	0.4%	0.9%	0.0%
KOV netovõlakoormuse ülemäär	60.0%	60.0%	60.0%	60.0%	60.0%

Ülaltoodud tabelist on näha, et maksumaksjate arvu muutuse mõju valla finantsperspektiivile on väga suur. Maksumaksjate arvu marginaalne vähenemine tooks kaasa suure pinge likviidsuse osas (vt rida “Arvestusüksuse likviidne vara”).